

PRAVA, OBVEZE I ODGOVORNOSTI U ZAŠTITI OD POŽARA

UVOD

Prava, obveze i odgovornosti u zaštiti od požara definirane su, također, Zakonom o zaštiti od požara (N.N., br. 92/10.); (dalje u tekstu: ZOP). Svaka fizička i pravna osoba, tijelo državne vlasti te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dužni su djelovati na način kojim se ne može izazvati požar. Osim toga, svaka fizička i pravna osoba, tijela državne vlasti te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (u daljnjem tekstu: osobe nad kojima se provodi nadzor) dužni su provoditi mjere zaštite od požara utvrđene odredbama ZOP-a i drugim propisima donesenim na temelju njega, planovima i procjenama ugroženosti od požara, odlukama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te drugim općim aktima iz područja zaštite od požara. Svaka fizička i pravna osoba odgovorna je za neprovođenje mjera zaštite od požara, izazivanje požara, kao i za posljedice koje iz toga nastanu u skladu s odredbama ZOP-a i odlukama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu poticati znanstvena istraživanja te izradu stručnih studija, kao i provedbu projekata i programa sigurnih tehnologija i zahvata u prostoru kojima se smanjuje ili sprečava nastanak i širenje požara. Ministarstvo daje prethodno mišljenje na dostavljene stručne studije, projekte i programe koji će se financirati ili sufinancirati iz državnog proračuna.

Vlasnici, odnosno korisnici građevina i drugih nekretnina te prostora, odnosno upravitelji zgrada dužni su:

- osigurati provedbu mjera propisanih ZOP-om, propisima donesenim na temelju ZOP-a te drugim propisima, planovima, aktima i odlukama iz zaštite od požara na njihovom području i/ili vlasništvu,
- poduzimati mjere za smanjenje opasnosti od nastanka i širenja požara, kao i mjera za unapređenje stanja zaštite od požara na svojem vlasništvu uzimajući u obzir ugroženost i stanje zaštite od požara,
- posjedovati vozila, uređaje, opremu, alat i sredstva za dojavu, gašenje i sprečavanje širenja požara na svojem vlasništvu, odnosno na svojem području u količinama, vrsti i na mjestima kako je utvrđeno posebnim propisima te procjenama i planovima zaštite od požara.

Osobe koje imaju posebne ovlasti i odgovornosti u pravnim osobama odgovorne su, u svojem djelokrugu, za provedbu obveza u skladu s odredbama ZOP-a. Ministarstvo na informacijskom sustavu vodi evidenciju i statistiku zaštite od požara. Fizičke i pravne osobe i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužne su policijskoj upravi, neposredno ili putem centra 112, prijaviti nastanak požara i sve informacije o požaru. Pravne osobe dužne su vo-

diti evidenciju o požarima na svojem vlasništvu. Sadržaj i način vođenja evidencije propisat će ministar.

UPOZNAVANJE I OSPOSOBLJAVANJE ZA ZAŠTITU OD POŽARA

ZOP-om je riješeno pitanje upoznavanja i osposobljavanja, pa tako svatko ima pravo i obvezu biti upoznat s opasnostima od požara na mjestu gdje boravi ili radi. Odluku o planu, programu i načinu upoznavanja s opasnostima od požara donose jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za svoje područje te pravne osobe na svojem vlasništvu.

Zbog osiguranja pravodobne i učinkovite zaštite od požara jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravne osobe organiziraju osposobljavanje pučanstva za provedbu preventivnih mjera zaštite od požara, gašenje početnih požara i spašavanje ljudi i imovine ugroženih požarom prema posebnim propisima, o čemu su dužni voditi evidenciju.

PREVENTIVNO POSTUPANJE, OBAVJEŠĆIVANJE I GAŠENJE POČETNIH POŽARA

U cilju održavanja i provjere provedbe preventivnih mjera zaštite od požara jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravne osobe održavaju protupožarne vježbe, na način i u vremenu koje odredi ministar. Svatko tko primijeti neposrednu opasnost od nastanka požara ili požar odmah će u skladu sa svojim psihofizičkim sposobnostima pristupiti otklanjanju opasnosti, odnosno gašenju požara, vodeći pri tome računa da ne dovede u opasnost sebe ili drugu osobu. Ako navedena osoba nije uspjela otkloniti opasnosti, odnosno ugasiti požar, dužna je obavijestiti centar 112, najbližu vatrogasnu postrojbu ili policiju, odnosno postupiti prema planu zaštite od požara.

Pravne osobe i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužne su, na način i

pod uvjetima utvrđenim zakonom i propisima donesenim na temelju njega te planovima zaštite od požara, svojim alatom, opremom, tehničkim i prijevoznim sredstvima, a fizičke osobe i svojim radom, sudjelovati u gašenju požara i spašavanju ljudi i imovine ugroženih požarom.

ZAŠTITA OD POŽARA U UPORABI GRAĐEVINA I PROSTORA

Ovaj dio također je definiran Zakonom o zaštiti od požara, te između ostaloga regulira sljedeće:

- Svaka građevina ili njezin dio, ovisno o svojoj namjeni, mora se tijekom svojeg trajanja održavati na način da ispunjava bitni zahtjev zaštite od požara. Svaki prostor ili njegov dio, ovisno o svojoj namjeni, mora se održavati na način da ispunjava propisane mjere zaštite od požara.
- Vlasnici, odnosno korisnici građevina, građevinskih dijelova i drugih nekretnina te prostora, odnosno upravitelji zgrada dužni su održavati slobodnima i propisno označenima evakuacijske putove, kao i pristupe vatrogasnim vozilima. Vlasnici, odnosno korisnici građevina, građevinskih dijelova i drugih nekretnina te prostora, odnosno upravitelji zgrada dužni su posjedovati uređaje, opremu i sredstva za gašenje požara.
- Vlasnici, odnosno korisnici građevina, građevinskih dijelova i drugih nekretnina te prostora, odnosno upravitelji zgrada dužni su u skladu s propisima, tehničkim normativima, normama i uputama proizvođača održavati u ispravnom stanju postrojenja, uređaje i instalacije električne, plinske, ventilacijske i druge namjene, dimnjake i ložišta, kao i druge uređaje i instalacije koji mogu prouzročiti nastajanje i širenje požara te o održavanju moraju posjedovati dokumentaciju.
- Vozila, uređaji, oprema, alat i sredstva za zaštitu od požara moraju se održavati u ispravnom i funkcionalnom stanju u skladu s propisima, tehničkim normativima,

normama i uputama proizvođača, o čemu mora postojati dokumentacija. Vozila, uređaji, oprema, alat i sredstva moraju biti propisno označena, uvijek dostupna te se namjenski koristiti. Ovo se ne odnosi na vozila, uređaje, opremu, alat i sredstva za zaštitu od požara vatrogasnih postrojbi na koje se odnose obveze propisane posebnim propisom kojim se uređuje područje vatrogastva.

- Ispravnost i funkcionalnost izvedenih stabilnih sustava, uređaja i instalacija za otkrivanje i dojavu te gašenje požara, sustava, uređaja i instalacija za otkrivanje i dojavu prisutnosti zapaljivih plinova i para, kao i drugih ugrađenih sustava, uređaja i instalacija za sprečavanje širenja požara (u daljnjem tekstu: stabilni sustavi zaštite od požara) provjerava korisnik u skladu s uputom proizvođača, o čemu mora postojati evidencija, a pravna osoba ovlaštena od ministra, najmanje jednom godišnje, o čemu se izdaje uvjerenje. Način provjere ispravnosti i funkcionalnosti izvedenih stabilnih sustava zaštite od požara, kao i uvjete za davanje ovlaštenja propisuje ministar. Ocjenu ispunjavanja propisanih uvjeta ministar može povjeriti drugoj, za to osposobljenoj, pravnoj osobi.
- Stabilni sustavi zaštite od požara moraju biti propisno označeni, uvijek dostupni te se namjenski koristiti. Ministar će rješenjem oduzeti ovlast pravnoj osobi ako se u provedbi inspekcijskog nadzora utvrdi da ne ispunjava uvjete propisane za davanje ovlaštenja ili da stručne poslove za koje je ovlašten obavlja protivno ZOP-u ili propisima donesenim na temelju njega.
- Vlasnik, odnosno korisnik građevina, građevinskih dijelova i drugih nekretnina te prostora, odnosno upravitelji zgrada dužni su održavati prijenosne i prijevozne aparate za gašenje požara u skladu s uputom proizvođača, o čemu mora postojati evidencija. Ispravnost i funkcionalnost prijenosnih i prijevoznih aparata za gaše-

nje požara ispituje pravna osoba, fizička osoba obrtnik ili stručna služba (serviser) ovlaštena od proizvođača ili njegovog ovlaštenog zastupnika, najmanje jednom godišnje, o čemu na aparatu mora postojati vidljiva oznaka.

- Uvjete koje moraju ispunjavati serviser i njegovi zaposlenici te uvjete za davanje i oduzimanje ovlaštenja propisuje proizvođač ili njegov ovlašten zastupnik. Propisani uvjeti moraju biti javno objavljeni. Način provjere i način označavanja te vještačenja aparata za gašenje požara propisuje ministar. Prijenosni i prijevozni aparati za gašenje požara moraju biti propisno označeni, uvijek dostupni te se namjenski upotrebljavati.
- Proizvođač ili njegov ovlašten zastupnik dužan je osigurati održavanje aparata ispravnim i funkcionalnim. Proizvođač ili njegov ovlašten zastupnik vodi popis pravnih osoba, fizičkih osoba obrtnika i stručnih službi (servisera) kojima su dali ovlaštenje, o čemu je dužan izvijestiti Ministarstvo.
- Ministarstvo vodi popis pravnih osoba, fizičkih osoba obrtnika i stručnih službi koje imaju ovlaštenje, a koji se objavljuje na njegovim internetskim stranicama.

U slučaju privremenog povećanog požarnog rizika, za cijelo vrijeme njegovog trajanja, poduzimaju se odgovarajuće dodatne, organizacijske i tehničke mjere zaštite od požara koje uključuju osiguranje vatrogasnog dežurstva, odnosno motrilačko-dojavne službe, kao i primjenu odgovarajuće opreme i sredstava za gašenje. Dodatne mjere poduzimaju na temelju izrađene prosudbe privremenog povećanog požarnog rizika, a osobito za:

- privremena mjesta pretakanja zapaljivih tekućina i plinova količina većih od onih definiranih držanjem prema posebnom propisu iz područja zapaljivih tekućina i plinova,
- privremena mjesta zavarivanja i uporabe otvorenog plamena ili alata koji u uporabi iskre, u prostoru koji nije za to predviđen,

- a postoji opasnost za nastanak požara,
- građevine, građevinske dijelove i prostore za vrijeme održavanja skupova na kojima se privremeno okuplja veći broj ljudi (priredbe, sajmovi, izložbe i sl.),
 - građevine, građevinske dijelove i prostore za vrijeme obavljanja poslova kojima se privremeno povećava opasnost od nastajanja i/ili širenja požara ili njegovih posljedica (velika gradilišta, žetve i sl.),

- vrijeme povećane požarne opasnosti otvorenog prostora proglašene od nadležnog tijela prema posebnom propisu iz područja ustroja i djelokruga lokalne samouprave.

Vatrogasna dežurstva smiju obavljati samo osobe osposobljene prema propisima kojima se uređuje područje vatrogastva. Obveze se odnose na vlasnika, odnosno korisnika građevina, građevinskih dijelova i drugih nekretnina te prostora, odnosno upravitelje zgrada, kao i nositelje drugih stvarnih prava.

Đurđica Pavelić, dipl. ing. kem. tehn., Zagreb